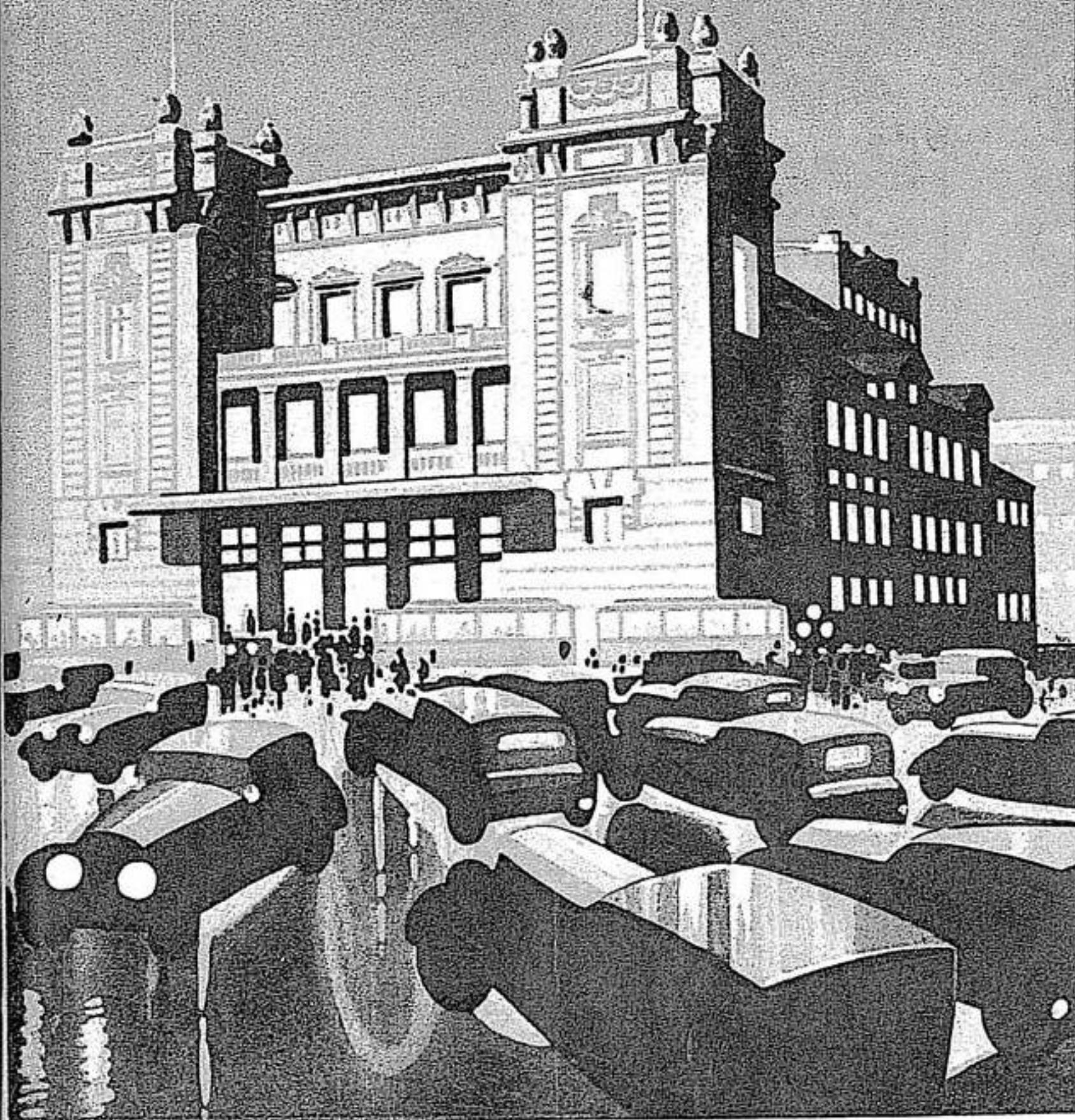

ПОДЗОДРИЧИТЕ

1933-34

БРОЈ 29

БЕОГРД 23 МАРТ 1934

ЦЕН 2 ДИНАРА

ПОЗОРИШТЕ
БЕОГРАД
СЛОВАНИ
С 113

ПОЗОРИШТЕ

НЕДЕЉНИ ИЛУСТРОВАНИ ПОЗОРИШНИ ЧАСОПИС
ИЗДАВАЧ: ГРАФ. УМЕТНИЧКИ ЗАВОД ПЛАНЕТА
УРЕДНИШТВО: БЕОГРАД, УСКОЧКА 8, ТЕЛ. 20-714

29

23 март 1934

РЕПЕРТОАР И ПУБЛИКА

Последњих дана, један позоришни човек у иностранству, бранећи позориште, вели за публику да има љубави за позорницу, у пркос хаотичног времена, са безбројно укрштеним погледима на стварни живот и свет у опште — са варијацијама између Маркса и Ничеа, између Христа и Фројда, и између Ајнштајна и Холивуда! Публика се свесно савија око позорнице, тражећи извесно поверење у њу, а преко тога поверење према самој себи.

Свака публика, а особито данашња, у доба индустријализирања свега, од биоскопа, до рада и спорта, тражи да види једно те исто: да види саму себе. Шта да се ради? Писац хоће себе да види на позорници, а и публика такође хоће себе да види на истој позорници! Како помирити тај раскорак? Извући писца из публике, и тако наћи узјамну везу између репертоара и публике.

Овим се начелом руководе многа позоришта, чији рад не зависи од каквог јачег и другог принципа, него што је овај. На тај начин позориште бива вођено. Са реалне тач-

ке гледишта, овакав принцип најмање је ризичан по материјални исход једне позоришне сезоне. Али, то није једини циљ позоришта: Репертоарска начела постоје, и она се благовремено изграђују да би се добило времена за њихово спровођење. Начела могу учинити да се једно позориште разликује од другог, али њих намење свакако предодређени програм сваке позоришне институције по наособ, osobito ако оне собом представљају централна уметничка жаришта једног народа и државе. Ако је то у ствари, позориште постаје предводитељ, иако публика то незна, нити тежи унапред да зна. Она то осећа кад позориште успе у томе, и то је дољно за њу.

Данас публика показује поверење или према појединим видним глумцима, или према појединим режисерима, или према извесним писцима. Сва три случаја, било да су локална или међународно значајна, постоје у сваком позоришту. Репертоарска начела се саобраћавају томе тројству; а тамо где тога тројства нема, репертоарски обзири се повињују једноме од тих

чинилаца, које моментално претеже у позоришту. Значајна веза између репертоара и публике на тај начин налази своју равнотежу, која одговара уметничким интенцијама једног позоришта, и уједно укусу једне позоришне средине. Временом из тога ничу утврђени репертоарски принципи, којима се руководе позоришни драматурзи, ма у којој било врсти драмске литературе, од класике до модерног доба. У томе случају нити публика стоји иза репертоара, нити репертоар иза публике.

Што се тиче писаца, они данас нису у завидном положају. Код сваке обнове Шекспира на позорници, Шекспир оживи понова као бински мајстор, и ако му се текстови скрате. Савремени писци, међутим, тешко подносе да им се текстови саобрађавају туђој режијској концепцији. Тако између сценских мајстора и писаца постоји извесно психолошко непоклапање. Између античких драмских писаца

и публике није било разилажења. Писац је без поговора доминирао. У данашње доба писци малих народа, теже продиру до позорнице, него писци великих народа. Некада је циљ писцу био да усаврши свој драмски материјал; а данас је томе циљу дodata још једна парола: усавршити се пред публиком, што значи стећи публику, па тек онда стећи шири значај своме делу.

У прошлости је Молијер одступио од тога. У садашњости Бернард Шо. Они су дражили публику својим делима, и то баш онима које публика није с почетка хтела. Тако су публику освојили.

Многим драмским писцима садашњице, саветује Бернард Шо да исто чине. Тако оживљује репертоар, а публика у позоришту преживљује догађаје о којима тек код куће размишља. Публици се не даје времена да одмах суди. То је било некада, па се то и сада препоручује, да би репертоар и публика понова срасли у једну живу целину.

Завод за хем. чишћење и бојење одела

Кненев споменик 5 (Палата „Риунионе“). Телеф. 27-914

Прима фину тоалету за dame и господу на чишћење и бојење и на највеће задовољство својих муштерија доводи у ред. Тепихе, завесе, рукавице, салонски намештај и т. д.

НИКОЛА ДИНИЋ

Радионица - Краља Александра ул. бр. 216. Тел. 29-034

ЧИТАЈТЕ једини домаћи часопис
за радиофонију
„РАДИО БЕОГРАД“

2 КОРЕОГРАФСКЕ ПРЕМИЈЕРЕ ПО МУЗИЦИ РИХАРДА ШТРАУСА

»ЛЕГЕНДА О ЈОСИФУ« И »ТИЛ ОЈЛЕНШПИГЛ«
У ИНСЦЕНАЦИЈИ ПИНА И ПИЕ МЛАКАР

Балет „Легенда о Јосифу“ даје се први пут на југословенској, односно на нашој позорници. Музичко дело датира из прве деценије XX века, у оно време када је класични балет имао своје најјаче и широм света своје најсјајније представнике из Русије. Тада се баш на другој страни осетила потреба о нечем новом, о једном балету, који може да игра читаве скале психолошких настројења, и који нам може приказати у достојној форми истовремено и једну драму.

Рихард Штраус, у својој партитури нарочито води рачуна о томе. У колико је сама партитура истовремено као сценско дело добра, препушта се критици. Као куриозум, треба споменути, да је дело дато без скраћивања, што се то иначе не дешава.

Само дело помпезно је компоновано и тражи одговарајући стил Паола Веронеза. Да би се донекле надокнадило декоративно богатство сцене, које музика тражи, а буџет не дозвољава, покушано је на нашој позорници да се то надокнади кореографском активношћу, богатством покрета.

Главна режијска мисао јесте ова: У раскошни, расипни и декадентни свет Путифарове жене, улази Јосиф, природан и чист. Али овог шеснаестогодишњег чобана, у његовом здравом и религиозном инстик-

ту, ништа не може занети, па ни сама несрећна Путифарова жена. Он одлази својим правим путем, кроз испаштања — подсмех — слободи своје чисте младости.

Ова главна мисао хтела се што дубље и што јасније приказати. Зато су се све непотребне сцене сузиле до сваке границе могућности; а постављене су нове сцене, наравно у потпуној сагласности са партитуром музике. Уметнички принцип био је, што више избегавање балетског патоса и позерства, у ци-

Рихард Штраус

НАЈСЕНЗАЦИОНАЛНИЈА НОВОСТ
 „МАТИТЕ“
 ПУДЕР ЗА ЛЕПОТУ
 БЕЗ ТАЛКА ОД
 L. T. PIVER
 PARIS
 осигуруја савршену
 кадифеношт тена
 Продаје се у свима
 бољим парфиме-
 ријским радњама

МЕТЕОР®

СТО ВАРИШТЕ МАНИФАКТУРНЕ РОБЕ
 БЕОГРАД, КНЕЗ МИХАЈЛОВА 29, ТЕЛ. 22-423

За пролеће   Огроман избор

Женских Мантрова

Иберцигере и Тренчкота

Одела и капутиће за децу

Штофова за костиме, хаљине и мантлове

Енгл. штофова за одела и иберцигере

Велики избор елегантних ципела
 за даме, господу и децу

Преглед
 слободан

куповнина
 необавезна

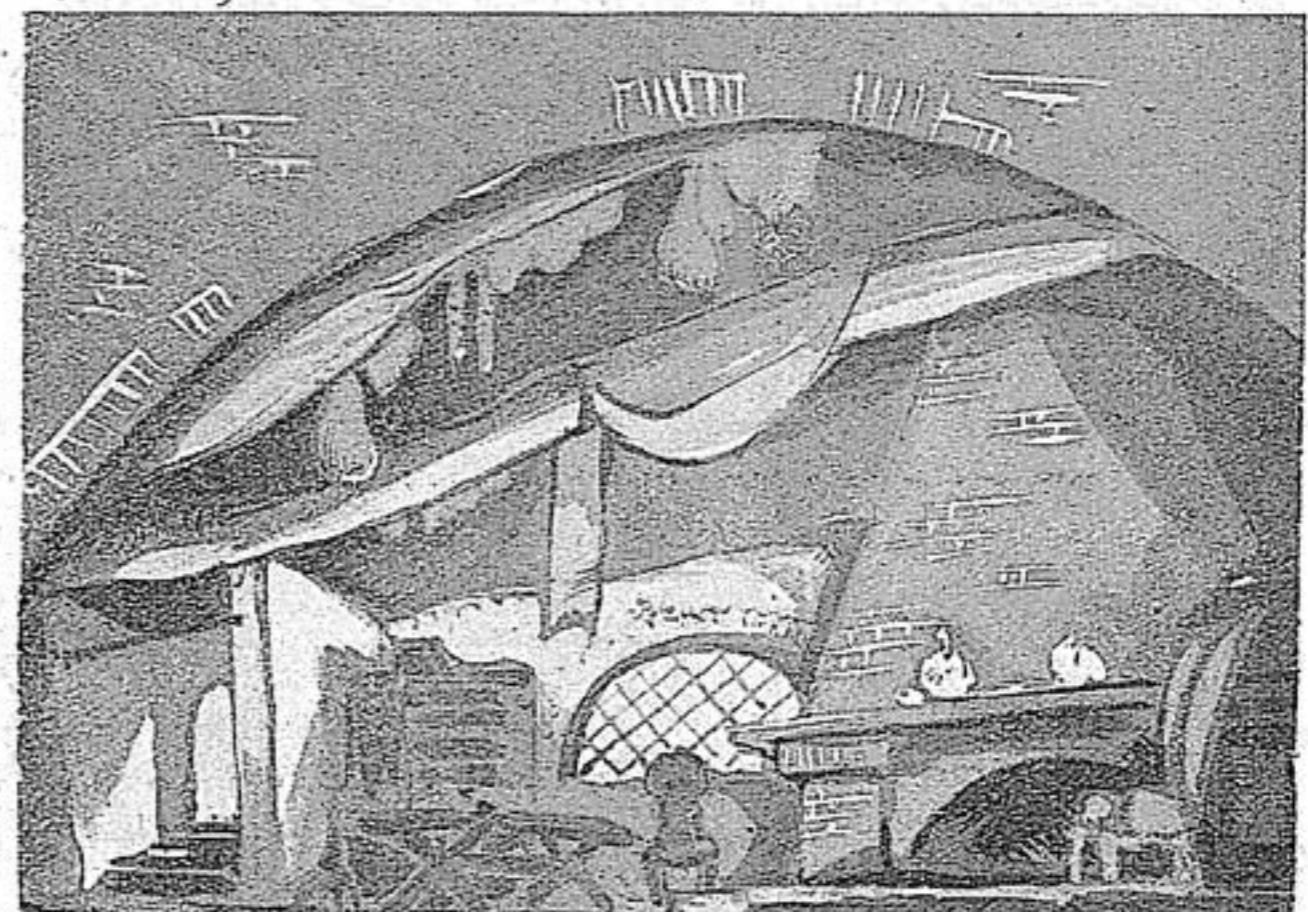
СТО ВАРИШТЕ МАНИФАКТУРНЕ РОБЕ

ју да се библијски мотив што више приближи савременом гледаоцу. Кореографија је потпуно нова, модерна, и оригинална, без никаквог угледања или кофирана тог дела на другим позорницама. Доследно, игра се читава партитура, од прве сцена до последњег акорда, а не само појединачне игре. Удаљени су сви банални и примитивно „мимичко глумљење“ сцена и кореографских нумера само ефекта ради. Свега тога у овој обради нема, јер музичка композиција тражи одговарајућу кореографску форму доследну главној драмској замисли, и то без компромиса.

Симфонијска поема о Тилу, даје се на нашој позорници први пут, али и у опште први пут у свету. До сада није никде приказана. Ово

Штраусово дело једно је од његових најдубљих композиција. Али може га разумети само онај, који по зна личност главног јунака. Тил је личност из народних умотворина, али је и историјски постојао. Био је дворска будала на бискупским и краљевским дворовима у средњем веку. Народ је од њега направио фантастичну личност, и дао му подвучене црте и особине, тако да је Тил постао оличење хумора, вица, духовитости, а све то у једном оштрому сатиричном смислу. Тил није исмејавао људе својом комичношћу, него је директно исмејавао филистре, научењаке, платонске љубавнике, хвалисавце и дворске пенике.

По народном предању, он је умро природном смрћу. А по Штраусовој концепцији, њега вешају, да би приказао, како ондашњи филисти

Скица декора за оперу „Веселе жене Виндзорске“

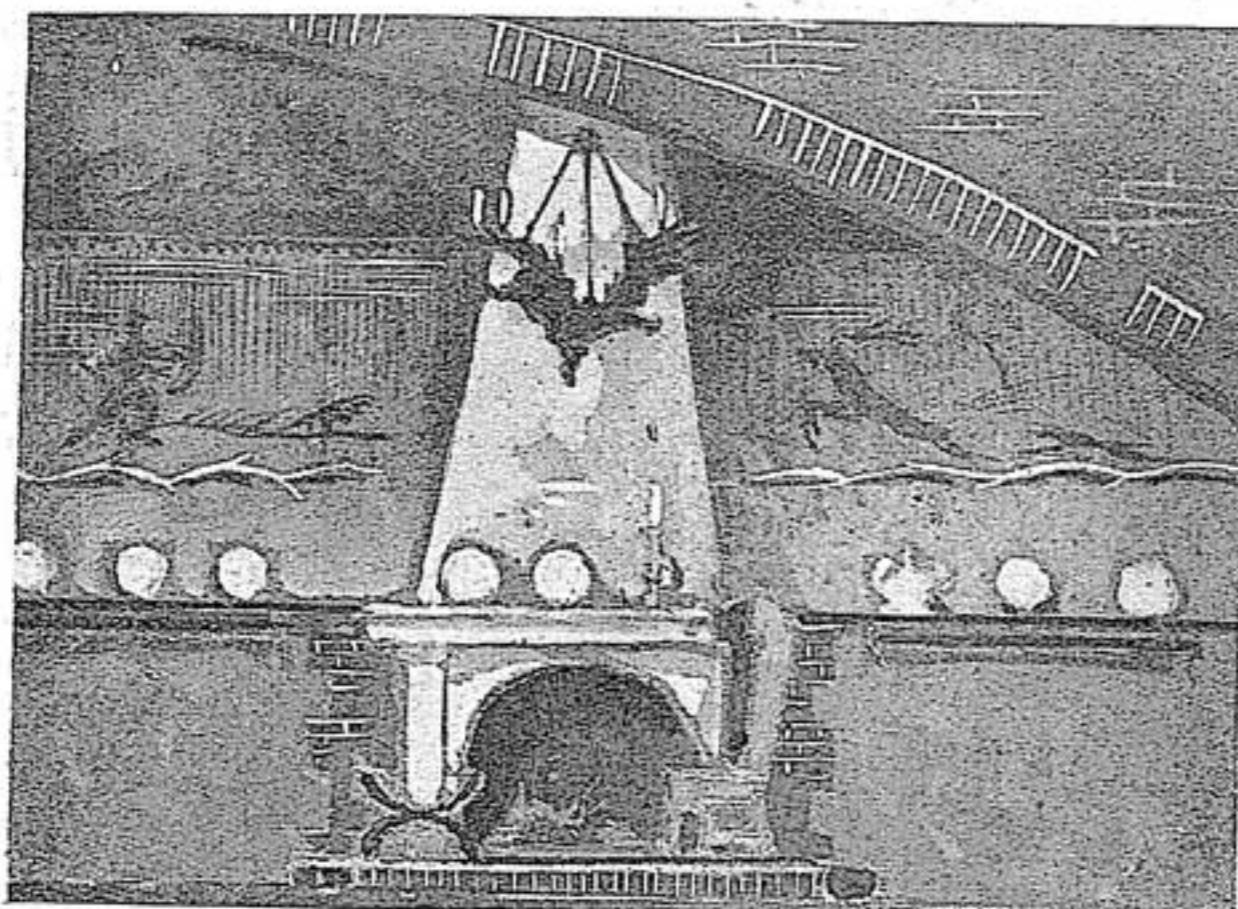
нису трпели истину ни савест у другом човеку.

Штраусова је музика — гро-тескна, програматска, саграђена на мотивима који се допуњавају, варирају, понављају у некаквој „рондо-форми“.

Уверени да ће ово дело бити приступачно и ширим слојевима публике, наши кореографи, одлучили су да ову програмску музику, обраде и реализују. На први поглед, ма-како да ово изгледа лако, ово дело је врло тешко кореографски поста-вити. Разнолики музички мотиви, који нам сликају Тила и његове до-живљаје, врло су кратки, само скицирани. Брзо мењају ситуацију, јер Шттраус не приказује све Тилове доживљаје епском ширином, већ најбитније црте његовог карак-

тера, и најрељефније епизоде из ње-говог живота. Появљују се конту-ре слика које се укрштавају једна у другу, и приказују Тила у њего-вој правој битности. И ако је то му-зички, испреплетање мотива и сли-ка доста лако, ипак то је за сцен-ску уметност врло сложено. У томе лежи тежиште кореографске инсце-нације овог балета. Музика је врло флуидна, духовита, каприциозна, али не лака по своме склопу.

На нашој позорници Тила — да-кле мушкарца — игра жена, као много прилагоднија овој музичи. Кад осуде Тила на смрт, следује мали романтични музички епилог: он пробија уоквирене форме свога времена, и појављује се као људ-ска савест и истина, која се не мо-же ничим уништити ...

Скица декора за оперу „Веселе жене Виндзорске“ у режији г. Хеца (Рад. г. Белојанског)

**СПРАВКА и ЧИШЋЕЊЕ
СВИХ врста ТЕПИХА**

оригинални персиски таписи
САФИКЈУРДЛИ Теразије 34
Тел. 25184.

Gospodol

- Moji specijalni kroevi i prvakasni francuski materijal zadovoljice potpuno sve Vaše želje
- SPECIJALNI ATELJE MIDERA I PRSLUKA

GRAZIOSA
КНЕГИЊЕ ЉУБИЦЕ 8 ТЕЛЕФОН БРОЈ 28-2-28

Свилено рубље за даме
од шармеза, дивни фазони најбољи квалитети препоручује фабрично стовариште

Ешијас
Кн. Михајлова, 33

C O R S E T I È R E
„КОСТОМ МИДЕР“, i прслук kreirane od Koena za ovu сезону drže u disciplini Vaše telo, nežno prema gracoznim čistim linijama; i vanredno ističe liniju tela.

»КОЕН«
Раштевица 2, Telefon 24-576

Даме и удаваче, носите модерно мат свилено РУБЉЕ из трикотаже

Фабричне цене - Најбољи квалитет
Кнег. Љубице ул. 15а Макенз. ул. 20

Најбољи су радио апарати

INGELEN
JUGO-RADIO Телефон 24-125
Теразије број 35
Преко пута пасаж Клериџа

ТЕПИХЕ и ЗАВЕСЕ

Брокате, плишеве и остало за намештај
Највећи избор препоручују

МАРКО ВУЛЕТИЋ, ГАВРИЛОВИЋ И КОМП.
Кнез Михајлова 20 - БЕОГРАД

Словчар

Пресељава кућевне ствари
Транспортује царини робу
Вука Каракића улица бр 9/1 Телефон 20-8-13

Рубље - Пижаме
спреме за удаваче

Ана Сајлер
Кнег. Љубице 15

„BOSNA“

БИРО ЗА
КУПО-ПРОДАЈУ ИМАЊА

Краља Милана 13-1 (преко пута Бате) Тел. 29.631

Parfum 5 Fleurs de Forvil

Диван, јевтин и дуготрајан Мирис и одличан Пудер. Првокласну нешкодљиву козметику Доктора Шарпи-а, чувене препарate за лице, косу и нокте ЛЕСКАНДИЈЕ, признate апарате за бриjaње ВАРДОНИЈА и ДУРАМ-ДУПЛЕКС препоручује Парфимерија ЛЕДИ - Кнегиње Љубице 15.

ПРИВАТНА **ЗУБНА** клиника

Д-ра ЦАРИЋЕВИЋА
БЕОГРАД, Престолонаследников трг 3
Теразије Тел. 20-458 и 24-068
Прима пацијенте целог дана
Врши дужност позоришног зубног лекара

КОСТИМ ЗАНОВИ БАЛЕТ

I)						г-ђа А. Паранос
II)	неодговорна дама	—	—	—	—	г-ђа Хаџић
III)						г-ђа Л. Јовановић
Кројачица	—	—	—	—	—	г-џа Бошњаковић
Пјеструхи	—	—	—	—	—	г. Бурја
Дебељко	—	—	—	—	—	г. Миловановић
Вањечка	—	—	—	—	—	г. Башковић
Шваља	—	—	—	—	—	г-ђа Г. Јовановић
Фокстротер	—	—	—	—	—	г. Ј. Николић
Песник	—	—	—	—	—	г. Старчић
Пушач	—	—	—	—	—	г. Н. Јовановић

Радња се збива у Москви

ПРВИ чин у месецу мају, други и трећи с јесени

Декор г. Жедринског, тоалете по нацртима г-ђе
Бабић – Јовановић Технички радови г. В. Јовановића
Дужа пауза после IV слике

Путифарова жена у „Легенди о Јосифу”.

(Скица г. Жедринског)

ПОЗОРИШНЕ ПРЕТСТАВЕ У ДАЛМАТИНСКИМ МАНАСТИРИМА

НОНЕ — КАО ГЛУМИЦЕ

При истеку средњега века, мало је што остало на словенском Балкану од позоришне прошлости. Византијски утицај на православне наше крајеве био је мали. На наше западне крајеве, особито у Далмацији, остало је — међутим — много више трага, и то или непосредно под упливом из Италије, или посредно под упливом немачких црквених мистерија. Такозвана приказања никла су заједно са нашом приморском књижевношћу, и у којико је та књижевност подражавала, у толико су и позоришна приказања туђег мамира.

Лескин, у своме делу о старо-

хрватским духовним позоришним играма, истиче Дубровник и Сплит као средишта позоришних приказивања у петнаестом и шеснаестом веку. Прелаз са латинског на народни језик, карактеристичан је за начин приказивања позоришних мистерија, којих има са библијском и црквеном садржином, али и са мотивима из живота. Два приказања од Марка Марулића, којима се придаје оригиналније порекло, у ствари су копије италијанских дела, као на пример „Приказања историје светога Пануција“ од Балкарија, или „Сказање страшнога суда“ од А. Арада, и због тога носе чисто обележје ондашњих италијанских црквених репрезентација.

Сам начин позоришних представа у далматинским манастирима такође је подражаван. Црквено двориште служило је уместо позорнице, подељено на два дела скелама. Горњим делом представљен је рај, а доњим пакао. Уз такве позорнице биле су и справе, од којих се особито помиње „справа за лебдење“. По кадкада је прављена и кугла, са које је анђео одлетео да јави светој Марији зачеће. Трошкове за све ове позоришне приредбе, подносиле су манастирска братија. Представа је обично почела дијалогом у теолошком смислу, а продужила комичним призорима. О приказивачима, односно о глумцима, мало се у ствари зна. Али се из једне наредбе сплитскога бискупа (1535) види, да су представе играле калуђери са лажним косама на глави и

са вештачким брковима. Зна се и то, да су се шибеничке калуђерице врло одушевљавале позоришним играма. Ове ноне су, шта више, биле и изврсне глумице! Хроника бележи представу „Три краља“ у Шибенику (1615). Приказање је трајало до касно у ноћ. Глумиле су калуђерице, и то племићске крви, одевене у мушки одела, у присуству родбине. Што је главно, глумиле су на народном језику. За време представе дошло је чак и до некакве туче, и бискуп Аригони позвао је после тога истрагу, и позвао на одговорност игуманију манастира. Али она се вешто бранила, и уверила бискупа о побожном циљу представе.

У другој половини петнаестог века особито су омиљене сличне

Скица за Јосифов костим
у „Легенди о Јосифу“
(од г. Жедринског)

Улица Цара Николе II бр. 34

представе на Хвару, Љешу и у Дубровнику. Нарочито су биле ефектне сцене Исусовог праштања са мајком, и одржале се стотину година, као што је случај са мистеријом „Муке спаситеља“, чији је највећи број представа достигнут у Француској. На нашој обали, многим позоришним приказањима остали су писци непознати, али су трагови очигледни у италијанској књижевности. Позната су приказања о светој деви Марији од С. Младинића, којом су приликом обично две особе играле Марију, и то једна је представљала њено тело, а друга њену душу. Сачувана су и три приказања од Марина Газаровића, од којих је једном порекло у црквој италијанској драми од Антонија Пулчија. При преради многе су сце-

ТАЈНА МЛАДОСТИ

ПУДЕР **LUBIN** PARIS

следећих мириса:

DOUCE FRANCE
OCEAN BLEU

даје савршен тен, храни кожу, отклања црне тачкице, дугу се држи на лицу и има пријатан, трајан и дискретан мирис. Сигурни смо да ће Вас само једна проба учинити сталним потрошачем пудера

DOUCE FRANCE или
OCEAN BLEU LUBIN-PARIS

Добија се у свим апотекама, арогеријама и бОльим парфимеријама.

SUNTOL

Течна масти за чишћење и одржавање паркета, фарбаног патоса, линолеума, кожног и дрвеног намештаја. Четкање непотребно. Изванредан, трајан сјај. Добија се: у бољим колонијалним радњама.

ПРОИЗВОД: ХЕМИЈСКЕ ФАБРИКЕ ИМАЛИН

**БОЈЕ, СВЕ ВРСТЕ
ЧЕТКИЦА,
ПЛАТНО** и све остале потребе
и прибор за **МАЛАЊЕ** на
свили, хартији, штофу, платну
и рельеф малање има у најлеп-
шем и **НАЈВЕЋЕМ ИЗБОРУ**
ПРИЗНАТА

**ТРГОВИНА
БОЈА
И
ХЕМИЈСКИХ
ПРОИЗВОДА**

НЕДЕЉКА К. САВИЋА

БЕОГРАД
Коларчеваз. тел. 23-9-08
Краља Милутина 35 тел. 26-9-19

Тражите свуда само ТУ-ТОКС ТУ-ТОКС ТУ-ТОКС

не скраћивање и многи стихови својевољни. На Хвару је нарочито била омиљена представа о светом Лоренцу, све скоро до половине прошлога века. На позорници умиру око дванаест личности! На тргу, пред црквом, постави се судијски сто, за којим седне претор, окружен војницима и слугама. Њему туже светог Лоренца, који чува свето имење. Саслушавају се и свидоци о гресима несрћног свештника. Најзад га осуде на смрт, и то на — рошиљу!

Особито су сачуване успомене на средњевековне црквене репрезентације у Каштелима, у доба ускршње велике недеље. А дубровачка приказања ближа су више пасторализма. Калуђери, исусовци, преносили су ове представе из места у место, играјући кадкада на латинском, а у позније доба, поред домаћег, кадкада и на немачком језику. Армин Павић, својим студијама, потврдио је, да дубровачки репертоар обухвата преко сто шеснаест драма разне врсте, на домаћем и страном

Кн. Михайлова ул. бр. 20.

Г. О. Хармош,
члан нашег балета

језику, у разна доба прошлости. Црквени обреди сами по себи били су драматичног облика, претварајући се у читаве позоришне представе, особито у очи Ускрса. Мотив Христовог силаска са крста нарочито је до ганућа деловао. Најпре би се кренула процесија око цркве или манастира, па би стала пред једним затвореним вратима, која су означавала улаз у пакао. Један свештеник у улози Христа, закуца на врата, а други, изнутра, у улози Ђавола, грубо одговара. Из дијалога, овоме сличним, развиле су се сцене, које су губиле обредни значај, а добијале драмски облик, у који су се временом умешали и световни елементи. Кад је дошло до

Г-ја Дара Милошевић
игра видну улогу у комаду
„Зојкин стан”.

читаве представе, морало се изићи из цркве, пред цркву, на тргове и у манастирска дворишта.

Техника црквених драма остало је у ствари примитивна. Ако драма изгледа предугачка, дође анђео и јави да се приказивање прекида, и да ће се наставити сутрадан. Далматинска средњевековна црквена драма — према записима Матија Задранина, крајем XV века — јавља се у своме првом облику под утицајем са севера. А кад је сазреала, потпала је под италијански утицај, под којим се развила и дотрајала. Порекло манастирских представа је у Француској, о чему Жилевил пружа детаље. Крајценах, пишући о српско-хрватској драми у

Далмацији даје многе претпоставке са поузданошћу. Браје је у својој студији повукао линију односа између цркве и европског средњевековног позоришта, почев од трагичног приказања Христовог страдања пред катедралама, до веселе дијаблерије у самим храмовима. Котасова, у најновије доба, то исто чини са источном црквом и византијским позориштем. Данас се из сачуваних текстова тешко наслућују многе интимности тих представа. А њих је било свуда, па и у далматинским манастирима. Манастирска приказивања ширила су свој утицај из Фиоренце, и тако допрла до далматинске обале. С друге стране, са севера, многи калуђери, селећи се из манастира у манастир, преносили су текстове, и тако омогућавали традицију представљања.

Репертоар мистерија увек је преношен усмено. То се тиче и улога, и начина игре и стила глуме. Тако се пренео обичај да ноне играју у кругу манастирских зидова, нарочито у пасијама о Магдалени, која се појављује, окружена демонима, певући весело, и тиме мамећи љубав. Али сусреће је сестра Марта и опали јој шамар; а одмах затим обе светице отпевају песму о покајању и праштању грехова учињених у славу љубави. Представе о Христовом ускрснућу су биле такође ефектне и врло узбудљиве. Сав тај утицај са стране осетио, се и у далматинским манастирима.

Они данас ћуте усамљени. Унутра је некада било пуно живота. А данас је у њима уплашена тишина, као потајна сенка прошlostи...

Р. М.

Власник и уредник: Ср. Ил. Обрадовић — Штапка „Планета”, Ускокача 6

РАСПОЛОЖЕЊЕ
У КУЋИ СТВОРИЋЕТЕ
ПРВОКЛАСНИМ ВИНОМ

29-208
телеф.

из Ђорђума
ГЛАВНОГ САВЕЗА СРПСКИХ
ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА
Франкоића и сина ул. 15

Бесплатно достављање у стан преко 5 флаша.